

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

20 Quando res in solidum ex interuallo duobus fuit vendita, vtri debeatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

vt id in quo facti sunt ditiores, pauperibus conferant. quia illud domino restitui deberet, detracta tamen industria & expensarum aestimatione. Vide supra cap. 14. Dub. 6. & 7.

Ad Tertiam, Qui emunt talia modo supradicto, nimirum cum illis circumstantiis quas exposuimus, non sunt participes criminis, nec fouent auctores in malo, cum plurimi emptores alij non sint defuturi, qui absque animo restituendi sint empturi. Prædictam sententiam expressè post hæc scripta deprehendi traditam à Molina disputatione 118. §. Illud postremò.

DUBITATIO XIX.

Utrum is, cui aliquid traditum est vendendum, possit sibi aliquid ex pretio retinere, si pluri vendiderit, quam ei est præscriptum.

138
Retinere
ex pretio.

Respondeo non posse, si vel mercedem pro suo labore accipiet, vel erat in famulatu; vel si gratis hoc officium præstandum suscepit. ratio est, quia non habet vllum legitimum titulum, quo possit sibi aliquid ex pretio vsurpare. non enim ratione rei venditæ, cum hæc non sit ipsius; nec ratione industriae vel ministerij, quia pro ea mercedem accipit; vel si erat in ministerio, tenebatur sine mercede. Ita Siluester ex Archidiacono verb. Emptio, q. 24. & alij. Nec obstat, quòd dominus rei vendendæ pretium determinauerit; quia id solum videtur fecisse ne venderetur infra, non autem ne supra, si fortè occasio ita ferret. Vnde eo ipso quo pluri fuit vendita, totum illud cessit domino.

139

Aduerte tamen, si talis famulus rem illam pretio à domino indicato sibi compararet, & postea suo nomine pluri venderet, non facturum contra iustitiam; ac proinde ad restitutionem obligatum non iri: quia eam iusto pretio à domino comparauit, & postea iusto pretio suo nomine vendidit. Nisi fortè dominus ei mandasset vt venderet quanti intra latitudinem iusti pretij vendi posset. quo casu teneat illam diligentiam præstare. quo facto, possit eam sibi vindicare eo pretio, quòd alij obtulerunt.

DUBITATIO XX.

Quando res in solidum ex interu. llo duobus fuit vendita, vtri debeat.

Hanc questionem tractat Couar. lib. 2. variar. resolut. cap. 19. ad quam breuiter

140
Si neutri
facta sit
traditio.

Respondeo & Dico Primò, Si neutri sit tradita, debetur priori emptori. est communis sententia Doctorum. Ratio est, quia res illa non poterat vendi secundo emptori, cum iam esset vendita: vnde nec potest ei tradi sine iniuria prioris: ergo ne fiat iniuria, tradenda est priori.

Si tradita
secundo
emptori.

Dico Secundò, Si tradita sit secundo emptori, priori autem solum vendita; debita est secundo. Est communis sententia Doctorum, vt docet Couar. supra, n. 1. & constat ex L. Quoties. 15. C. de rei vindicatione, in principio, & in fine, & L. Tra-

ditionibus. 20. C. de pactis. Ratio est, quia solo contractu absque traditione non transfertur dominium, nec acquiritur ius in re, (exceptis quibusdam casibus) sed præter contractum requiritur traditio, vt constat ex dictis legibus. qua de re vide supra cap. 3. Dub. 3. quòd non solum locum habet in contractu emptionis; sed etiam in promissione, donatione & similibus contractibus, imò etiam in locatione, vt docet idem Couar. n. 8. quia etsi conductor per traditionem rei conductæ non habeat dominium; habet tamen rei detentionem, à qua si expelleretur, ante omnia Iudicis officio restituendus esset: sicut is, qui possessione fuit spoliatus. Vnde iure detentionis se defendet contra primum conductorem, qui solum habet actionem personalem in locatorem. Nec refert, quòd contractus cum priore fuerit fortasse iuramento confirmatus; quia hoc quidem efficit vt sit periculosus, si alteri eam tradat; non tamen impedit dominij translationem, vt docet idem Couar. epitome de spons. p. 1. cap. 5. num. 9.

Habet locum
in alijs con-
tractibus.

Notandum tamen Primò, Hoc non procedere in iis euentis, quibus peculiari Iure ex solo contractu absque alia traditione transfertur dominium: vt si aliquid venditum aut donatum sit Ecclesiis, locis pijs, vel ciuitatibus. iuxta L. fin. C. de sacros. Ecclesiis. tunc enim dominium transfertur per solum contractum: vnde non poterit secundus emptor vel donatarius per traditionem dominium acquirere: secus si res solum sit promissa; quia promissio facta pro loco, vel alteri, nõ transfert dominium, nec tribuit ius in re: vnde si res Ecclesiæ promissa, alteri donata & tradita fuerit, huius erit.

Secundò, Non habere etiam locum, quando prior emptori in securitatem contractus res fuit hypothecæ nomine subiecta: tunc enim secundus emptor per traditionem non poterit eius dominium comparare, vt docet Couar. supra num. 7. ex L. Si creditor. 13. §. fin. de distract. pignori: & ratio est, quia qui habet pignus, est simplici creditori præferendus, maximè in ipso pignore.

Tertiò, Si secundus emptor mala fide egit, conscius nimirum prioris contractus, prior poterit ab eo rem euincere, tamquam in fraudem ipsius alienatam. Ita Glossa communiter recepta in cap. Si tibi absentis, in 6. Sponte tamen eam priori tradere non tenetur: nisi fortè induxerit emptorem, vt eam sibi venderet, quo casu est causa damni iniusta, quod prior per illam venditionem incurrit, iuxta ea quæ dicta sunt supra cap. 20. Dubit. 19. Si autem non fuit conscius, non poterit ab eo euinci, nisi fortè prior titulum emptionis vel alium onerosum habeat; secundus verò titulum donationis: tunc enim etsi secundus inscius fuerit prioris contractus, tamen prior poterit illam euincere, vt colligunt Doctores ex L. Ignoti. 5. C. de reuocandis his, quæ in fraudem creditorum. vide Couar. n. 5. Donatarius tamen non tenetur illam sponte tradere, sed solum si emptor illam intra tempus Iure constitutum exigar, iuxta ea quæ cap. illo 20. Dub. 19. diximus.

142
Si mala fide
de egit.

Dico Tertiò, Si vterque emptor affirmet rem sibi traditam fuisse, nec liquere possit vtri priori tradita fuerit; adiudicanda est priori. Ratio est, quia seclusa traditione, ius prioris est potius: ergo in dubio huic fauendum. Nisi fortè posterior numerauerit pretium, prior verò nihil: tunc enim præ-

143
Si dubium
sit vtri
priori tradi-
ditum.

praesumptio est, posteriori factam traditionem. Ita Couarruias num. 6. ex Baldo & aliis.

DUBITATIO XXI.

Vtrum omnia monopola sint iniqua.

144
Monopolium.

Potest fieri
4. modis.

145
1. Conspiratione in pretium.

146

147
Si supra legitimum.

Emptores.

148
2. Privilegio Principis.

Notandum est, *Monopolium* proprie dici cum vnus vel pauci efficiunt, vt ipsi soli aliquid mercium genus vendant eo pretio, quo ipsis liberit. generatim autem accipitur a Doctoribus pro omni machinatione & industria mercatorum, qua efficiunt, vt ipsi soli vel aliquid vendant, vel certo pretio vendant. Hoc autem fieri potest quatuor modis: vel enim *conspirant* inter se de pretio, vt nemo vendat minoris vel agunt vt ipsi soli certas quasdam merces vendant; idque vel *privilegio Principis*, vel *industria*, coemendo omnes merces, easque supprimendo donec creuerit pretium: vel *impediendo* ne aliunde importentur ab aliis. Si primo modo fiat,

Dico Primò, Si venditores *conspirant in pretium*, modò id non fit supra legitimum, vel supra vulgare summum, non peccant contra iustitiam, (quamvis bene contra charitatem.) Similiter nec emptores, si *conspirant in pretium* infimum; aut rogent alios, ne pluri emant, quam tanti vel tanti; modò id non fit infra iustum. Hoc interdum fieri solet in auctionibus publicis, dum quis rogat alterum, ne pluri licetur, vt ipse rem illam minoris emere possit; non tamen infra latitudinem iusti pretij illius fori.

Aduerte tamen, si aliqui mercatores fraude vel minis impedirent alios ne minoris venderent, tenerentur ad restitutionem emptoribus, qui inde damnum caperent; iuxta ea, quae dicta sunt cap. 12. dubit. 18.

Dico Secundò, Si pretium, in quod venditores *conspirant*, fit supra legitimum, vel supra summum vulgare, peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem illius auctarij, quod emptores solvere coacti sunt, atque adeò totius damni inde secuti. ratio est, quia pretia rerum non pendunt ex libidine mercatorum; sed vel ex Superioris taxatione, vel ex communi aestimatione, bona fide, absque conspiratione & dolo inita, spectata copia & raritate mercium, & emptorum, venditorum, & ceteris circumstantiis. quare is, qui suo consilio vel consensu causa est, cur aliquis supra illud pretium soluat, est illi causa damni iniusta; ac proinde tenetur ad restitutionem.

Aduerte tamen, Primo loco teneri eum, qui pretium accepit. Secundo loco, seu in subsidium huius, ceteros conspiratores, idque vel in totum vel in partem, prout ad illam conspirationem sunt cooperati; iuxta ea quae diximus cap. 13. dubit. 4.

Dico Tertio, Pari modo emptores contra iustitiam peccant, quando *conspirant* vel rogant alios, vt non liceantur rem iusto pretio, sed minoris. ratio est, quia venditores ius habent ad pretium maius; nempe ad illud, quo bona fide res aestimatur: vnde per talem conspirationem fit illis iniuria.

Si secundo modo, nempe *privilegio Principis* fiat monopolium, vt cum aliquis a Principe impetrat privilegium, vt sibi soli liceat aliquid genus mercium inuehere & vendere; tunc distinguendum est: vel enim illud privilegium iusta aliqua ratio-

ne concessum est, vel non. Si iusta ratione concessum est: (v.g. quia aliter nemo tales merces sufficienti copia vellet inuehere ob sumptus, quos non facile potest recuperare, nisi ad tempus aliquod privilegium habeat; vel quia Princeps eget pecunia pro bono publico, ad quam constandam tale privilegium aliquibus vendit) tunc tale monopolium est licitum: modò iustum pretiù a Principe taxatum, vel prudentum iudicio, spectatis circumstantiis omnibus, taxandum, non excedat.

Vdi Aduerte, quando Princeps tale privilegium concedit in mercibus communiter Reipub. ad politicam vitam necessariis, debere simul pretium taxare. quòd si id eorum arbitrio relinquat, iniquum hac in parte erit tale privilegium; nam datur illis occasio vendendi iniquo pretio cum notabili damno Reipub. quod ipse tenebatur pro officio suo impedire, vt rectè notat Nauarrus cap. 23. num. 92. secus tamen si id concedat in mercibus, quae solùm ad delicias & luxum pertinent, quas nemo cogitur emere. vt sunt picturae, varia genera tapetium, sericorum pannorum, & holosericornum, alex, fritilli, chartulae lusoriae, latrunculi, & similia. cum enim in his nemo grauetur, nisi qui sponte vult, (nisi forte pauci aliqui diuites) facile potest Princeps habere iustam causam non impediendi ne iustum pretium excedant. si verò privilegium sine iusta ratione concessum fuerit, est iniquum; fitque iniuria & subditis, tales merces vendere volentibus, qui iniuste impediuntur; & emptoribus, qui eas meliore pretio emerent. vnde vtrisque tenentur ad restitutionem, Primo loco qui absque ratione privilegium impetrarunt. (sunt enim causa principalis, cum in suum commodum Principem ad concedendum, & ad alios iniuste prohibendos petraxerint.) Secundo loco qui concesserunt. Hoc tamen intellige, si iniquitas privilegij sit manifesta vel certa, alioqui in dubio non tenentur. praesumendum enim ob auctoritatem & prudentiam Principis in fauorem privilegij.

Si tertio modo fiat, vt quando vnus vel pauci coemunt omnes merces certi generis, (v.g. frumentum tempore messis, vel ante, aut post) vt ipsi postea pro suo arbitratu vendant: Doctores passim tenent hos peccare contra iustitiam, & obligari ad restitutionem. Ita Gabriel d. 15. quaest. 10. art. 5. dubit. 2. Ioannes Medina C. de restitut. quaest. 36. & alij. Probatum Primò, Quia iniuriam faciunt Reipub. inducendo caritatem, interim dum tantam copiam apud se retinent. quamdiu enim illa copia ibi manet, Respublica ius habet vt pretium non augeatur. Secundò, iniuriam faciunt, postea care vendendo; nam illud pretium respectu ipsorum non est iustum, cum per fraudem sint ipsius causa. Haec sententia est valde probabilis.

Contraria tamen semper mihi visa est non improbabilis; nempe hos non teneri ex rigore iustitiae ad restitutionem, neque peccasse contra iustitiam particularem; sed tantum contra charitatem proximorum, & contra iustitiam legalem, seu publicam utilitatem. quam video etiam placuisse doctissimo viro Ludouico Molinae disput. 345. in fine. Probatum, quia non peccarunt contra iustitiam emendo; emerunt enim pretio currente, vt suppono. Nec refert quòd hac ratione inducta sit caritas: quia etiam multitudo emptorum inducit

149

150
3. Si pauci coemunt omnia.

151
Contrariū non est improbabile.